LES ESGLÉSIES ROMÀNIQUES

DE LA VALL DEL RIU CONGOST

La morfologia del tram del riu Congost comprès entre les poblacions de Centelles i la Garriga es correspon de ple amb el seu nom. Forma una vall estreta, encinglada, amb pocs espais plans que permetin l'assentament de grans nuclis de població. Els dos pobles més importants són, a l'entrada, Centelles i, a la sortida, la Garriga, distanciats entre si per uns 14 Km del curs del riu, el qual flanquegen l'actual carretera i el ferrocarril. És l'accés directe de la Plana de Vic des del Vallès.

El riu separa el Montseny (Pla de la Calma, Tagamanent) de l'altipla de Bertí. Dels dos massissos baixen al riu, tant per la dreta com per l'esquerra, una sèrie de torrents que formen petites valls laterals. Els cursos són, en general, curts i atorrentats, amb l'excepció a la seva riba esquerra de la riera de Picamena, nascuda al Coll Formic i que recull les torrenteres que baixen del Pla de la Calma. En gran part del seu curs segueix gairebé paral·lela al curs del Congost, del qual la separa el Serrat de l'Arca.

Atesa la morfologia del terreny, els assentaments humans es distribueixen en els pocs espais plans que han format el riu i els seus afluents o es distribueixen pels altiplans i pels ressants de les muntanyes. Hi és molt abundant la població disseminada en cases de pagès, la majoria de secà i de pastura.

Aiguafreda i el Figaró són els noms dels dos municipis de dins del Congost. Tant l'un com l'altre tenen unes característiques comunes. Són poblacions petites esglaonades, amb els seus nuclis relativament moderns, als quals s'han agrupat d'altres nuclis més antics.

Aiguafreda, Sant Martí de Centelles, l'Abella.

El Figarò-Montmany, Dosrius, Vallcàrcara, Tagamanent, probablement el més antic de tots, és un cas diferent. Fins el 1936 el centre de la població era al cim del turó del seu nom en els contraforts del Pla de la Calma, la resta d'habitatges era una sèrie de cases de pagès disseminades per les ressants de les muntanyes. A la part baixa hi havia només el nucli de Santa Eugènia.

Del poblament anterior a la invasió sarraïna, en sabem alguna cosa; hi ha restes de vil·les romanes en diferents punts de les ribes del riu i réstes de població ibèrica a Puiggraciós i a Tagamanent. No sembla que l'ocupació musulmana fos molt densa. Possiblement només unes guarnicions per a mantenir transitable el vell camí que seguia el curs del riu. És molt possible que els habitants de les diverses vil·les a l'arribada dels musulmans es refugiessin a les petites valls i als replans de les muntanyes, on anaren bastint, a mesura que els temps es pacificaven amb la reconquesta i la densitat de població augmentava, tot un seguit d'esglésies que ens han quedat com a testimoniatge, i moltes d'aquestes encara compleixen la mateixa funció.

CATÀLEG DE LES ESGLÉSIES PER MUNICIPIS

AIGUAFREDA

Sant Martí. Aiguafreda de Dalt
Sant Miquel de CANYELLES

TAGAMANENT

Sant Cebrià de la MÓRA
Santa Maria
Sant Martí
Sant Salvador de l'AVENCÓ

EL FIGARÓ-MONTMANY

Sant Cristòfol de MONTEUGUES
Sant Pere de VALLCARCÀRA

SANT QUIRZE SAFAJA

Sant Pere de BERTÍ

LA GARRIGA

Sant Pere de la DOMA
Santa Maria del CAMÍ

En el proper número de la nostra "Circular" farem la descripció de les esglésies i la manera d'anar-hi.

Maria Porter i Moix

programa d'activitats

DESEMBRE. Diumenge dia 14. Excursió al Vallès.

Sortida a les 9 del matí de la plaça de la Universitat. Visitarem:

Sant Nicolau (cementiri de Sabadell)
Sant Pau de Riusec
La Salut, de Papiol

durant el matí. A la tarda visitarem l'Arxiu Gavín a Valldoreix, aplegat pel nostre president al llarg d'una vida.

El dinar tindrà lloc al "Mesón 2" a l'entrada de Rubí, a la carretera de Sant Cugat a Rubí, al costat de la gasolinera.

DESEMBRE. Dilluns dia 1

Conferència a càrrec de *Montserrat Goula* sobre Els animals del Fisiòleg en els claustres romànics catalans.

Com sempre, l'acte serà a la sala d'actes de la UEC, Gran Via, 580, a dos quarts de 8 del vespre.